

Dariusz Poliński, Witold Tokarski, Wojciech Chudziak

Więdzadz, st. 1, gm. Płużnica, woj. toruńskie, AZP 33-45/88

Informator Archeologiczny : badania 29, 109-110

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ulanów, st. 31
gm. loco, woj. tarnobrzeskie
AZP 93-79/119

Państwowa Służba Ochrony Zabytków
 w Tarnobrzegu
 Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
 w Lublinie

Badania prowadził mgr Marek Florek. Finansowane przez Państwową Służbę Ochrony Zabytków w Tarnobrzegu i Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Pierwszy sezon badań. Domniemane cmentarzysko kurhanowe.

Stanowisko znajduje się na krawędzi najwyższej terasy Sanu. Znajduje się tu kilkadziesiąt dość regularnych kopców różnej wielkości. Podobne obiekty znajdują się w kilku sąsiednich miejscowościach w międzyczeczu Sanu i Tanwi. Celem badań było stwierdzenie charakteru kopców na stanowisku 31, określonym w trakcie AZP jako domniemane cmentarzysko kurhanowe. Rozkopano jeden z mniejszych kopców, o regularnym stożkowatym kształcie, średnicy 4,5 m i wysokości 0,8 m. Nasyp kopca zbudowany był z czystego, warstwowego piasku. Nie znaleziono w nim żadnych materiałów zabytkowych. Na głębokości 150 cm od kulminacji nasypu (ok. 70 cm poniżej współczesnego poziomu terenu okalającego kopiec) wystąpiła warstwa humusu kopalnego, a w niej drobne fragm. ceramiki nowożytniej (XIX w.). Analogiczne obserwacje poczyniono w trakcie badań w 1991 r. domniemanych kopców w oddalonej ok. 20 km od Ulanowa miejscowości Jezowe, stan. 38. Badany kopiec, a zapewne również pozostałe, jest zatem najpewniej obiektem naturalnym — niewielką wydmą powstałą w wyniku aktywizacji procesów wydmotwórczych po wycięciu w 1. poł. XIX w. lasów w dolinie Tanwi i Sanu.

Dokumentacja i materiały znajdują się w Państwowej Służbie Ochrony Zabytków w Tarnobrzegu.

Badania zakończono.

Wieldządz, st. 1
gm. Płużnica, woj. toruńskie
AZP 33-45/88

Uniwersytet Mikołaja Kopernika Instytut Archeologii i Etnologii Zakład Archeologii Średniowiecza i Czasów Nowożytnych w Toruniu

Badania prowadził dr Dariusz Poliński (autor sprawozdania) przy współudziale mgr. Witolda Tokarskiego i 12-osobowej grupy studentów archeologii. Nadzór naukowy dr Wojciech Chudziak. Finansowane przez Fundację na Rzecz Nauki Polskiej w ramach programu „Adalbertus”. Pierwszy sezon badań. Osada pradziejowa (okres lateński/wplywów rzymskich?), osada wczesnośredniowieczna (poł. XI-XI/XII w.), grodzisko późnośredniowieczne (2. poł. X-1. poł. XV w.).

Badania na stanowisku 1 w Wieldządzu przeprowadzone zostały 17.07-03.08.1995 r. W części południowej grodziska wytyczono 3 wykopy usytuowane na styku wewnętrznego stoku wału z wyraźną niecką, na styku północnej części niecki z wypiętrzeniem stanowiącym zasadniczą część stanowiska oraz na samym wypiętrzeniu. Ogółem przebadano wykopaliskowo powierzchnię ok. 38 m² oraz wykonano odwierty. Nie natrafiono na relikty wału grodowego o technice wykonania charakterystycznej dla okresu wczesnośredniowiecznego, stąd też odkryte nawarstwienia wczesnośredniowieczne z ok. poł. XI w. traktować należy jako pozostałości obiektu o charakterze nieobronnym (osady). Większość warstw kulturowych wiązać należy z późnośredniowiecznym grodem krzyżackim (2. poł. XIII-1. poł. XV w.). Znaleziono również na złożu wtórnym fragm. ceramiki pradziejowej (okres lateński/wplywów rzymskich?).

W wydobytym materiale zabytkowym, oprócz późno- i wczesnośredniowiecznej ceramiki naczyniowej oraz fragm. naczyń pradziejowych, a także kości zwierzęcych, na uwagę zasługują: fragm. grzebienia z poroża (z nawarstwień wczesnośredniowiecznych), srebrny brakteat krzyżacki, motowidło z poroża oraz wyroby z żelaza — fragm. struga do gontów, czyli tzw. nutownika, 2 klucze do kłódki, belt do kuszy, fragm. wrzeczadła i sprzączka do pasa.

Materiały wraz z kompletem dokumentacji przechowywane są w Instytucie Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Pożądanę jest kontynuowanie prac wykopaliskowych na terenie stanowiska 1 w Wielądzu oraz na leżącej w jego bezpośrednim sąsiedztwie osadzie (stanowisko 21).

Wieliczka, st. 10
gm. loco, woj. m. krakowskie
AZP 104-57/10

Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka

Badania prowadziła mgr Jadwiga Duda (autorka sprawozdania). Finansowane przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka. Piąty sezon badań. Osada wczesnośredniowieczna (XI do poł. XIII w.).

Stanowisko znajduje się we wschodniej części Wieliczki, między ul. Mierzączką i Mieszkańską, na zboczu opadającym ku zachodowi w stronę rzeczki Srawy. Decyzją Konserwatora Wojewódzkiego w Krakowie w 1966 r. objęte zostało ochroną prawną. Badania archeologiczne prowadzili tu M. Zeyland, A. Jodłowski, K. Reguła.

W 1995 r. założono 6 wykopów o numerach XXXII-XXXVII, które pozwoliły na przebadanie powierzchni 142 m². W wykopach stwierdzono m.in. obecność warstwy kulturowej z wczesnego średniowiecza o miąższości ok. 20 cm oraz ośmiu obiektów osadniczych.

Obiekty kulturowe to 6 jam, palenisko otwarte i rowek. Jamy miały kształt owalny lub okrągły oraz nieckowate lub płaskie dna, które wypłycały się na głębokości 0,95-1,6 cm. Najciekawsza była jama kształtu kolistego o średnicy 1 m, w której dno wbity był słup sięgający do głębokości 2 m. Obok licznych fragm. ceramiki, grud polepy, węgla drzewnego, przedmiotów metalowych (w tym krzesiwka) i kamienia żarnowego wystąpił w niej fragm. szkieletu konia (w porządku anatomicznym spoczywała czaszka i 12 kręgów kręgosłupa). Była to jama przypaleniskowa, bowiem w odległości ok. 0,5 m od niej znajdowało się palenisko otwarte o średnicy ok. 1,5 m, zbudowane z kamieni piaskowcowych i wapiennych. W palenisku znaleziono obok ceramiki ostrogę, gwóźdź, przedmiot z ołowiu, fragm. skóry z buta i oselkę z piaskowca. Na południe od jamy i paleniska odkryto rowek o długości 7,5 m, w przekroju zbliżony do rozciągniętej litery U. W jego wypełnisku nie stwierdzono zabytków ruchomych. Biegnął on zgodnie z opadem zbocza, a więc ze wschodu na zachód.

Warstwa kulturowa oraz odkryte obiekty dostarczyły dużej ilości zabytków ruchomych charakterystycznych dla wczesnego średniowiecza, wśród których dominują fragm. ceramiki. Pochodzą one z naczyń lepionych ręcznie z użyciem koła garncarskiego, z gliny zawierającej domieszkę drobnoziarnistego piasku, o powierzchniach barwy ceglastej, szarej, brunatnopopielatej i czarnej. Zdobione są najczęściej rytą linią falistą. Na dnach często występują znaki garncarskie. Reprezentują one formy odpowiadające m.in. typom VIII, IX, X w klasyfikacji ceramiki krakowskiej K. Radwańskiego.

W warstwie ziemi, która zalegała nad warstwą z obiektami wczesnośredniowiecznymi wystąpił przemieszany materiał zabytkowy, pochodzący z wczesnego średniowiecza aż po czasy współczesne. Była to głównie ceramika, na uwagę zasługuje też moneta — grosz miedziany Stanisława Augusta Poniatowskiego z 1768 r.

Chronologię osady określona w oparciu o materiał ceramiczny pozyskany z dotychczasowych badań ustalono na XI do poł. XIII w. W bieżącym roku potwierdza ją znaleziona ostroga.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka. Badania będą kontynuowane.